

FOL

KIYISIZ BİR GERÇEKÇİLİK

PICASSO - KAFKA - PERSE

FOL® 59

© MAK GRUP MEDYA PRO. REK. YAY. A.Ş.
SERTİFİKA NO: 44396

EDEBİYAT 01
KURAM VE ELEŞTİRİ 01

KIYISIZ BİR GERÇEKÇİLİK/ PICASSO - KAFKA - PERSE
ROGER GARAUDY

ÇEVİREN: MEHMET H. DOĞAN

ÖZGÜN ADI: *D'UN REALISME SANS RIVAGE/PICASSO -
SAINT-JOHN PERSE - KAFKA*
EDİSYON: PLON 1963

YAYINA HAZIRLAYAN: EBUBEKİR DEMİR
REDAKSİYON: Ü. BURÇİN ÖZKAN
GÖRSEL YÖNETMEN: NURULLAH ÖZBAY
GRAFİK TASARIM VE UYGULAMA: TAVOOS

ISBN 978-605-06077-2-7

BASKI: AYRINTI BASIMEVİ ANKARA - SERTİFİKA NO: 13987

I. BASKI: MAYIS 2020

İLETİŞİM ADRESLERİ
CINNAH CD. KIRKPINAR SK. 5/4
06420 ÇANKAYA ANKARA
TEL.: 0312. 439 01 69
www.folkitap.com
bilgi@folkitap.com
siparis@folkitap.com
www.twitter.com/folkitap

KIYISIZ BİR GERÇEKÇİLİK

PICASSO - KAFKA - PERSE

ROGER GARAUDY

ÇEVİREN
MEHMET H. DOĞAN

LOUIS ARAGON'UN SUNUŞU İLE

ROGER GARAUDY

Fransa, Marsilya'da doğdu (1913). Sorbonne Üniversitesi'nde edebiyat alanında eğitim gördü (1952). SSCB Bilimler Akademisi'nden "Maddeci Bilgi Kuramı" teziyle felsefe doktoru unvanını aldı (1954). II. Dünya Savaşı sırasında Fransız direniş hareketine katıldı. Fransız Komünist Partisi'ne üye oldu ve parti merkezi komite üyeliğine getirildi. Fransa Parlamentosu'nda görev yaptı. Marksist Araştırmalar Merkezi'nin ilk müdürü oldu (1960). 1968 yılında Rusya'nın Çekoslovakya'yı işgaline itirazları ve görüş ayrılıkları nedeniyle Fransız Komünist Partisi'nden ihraç edildi (1970). Daha sonra akademik kariyerini profesör olarak sürdürdü. Paris'te öldü (2012).

Başlıca eserleri: *Les Sources Françaises du Socialisme Scientifique* (1949), *Theorie Materialiste de la Connaissance* (1953), *Marxisme du XX siècle* (1961), *La Pensée de Hegel* (1966), *Dieu est Mort* (1962), *Karl Marx* (1972 ve 1977), *Avons-nous besoin de Dieu?* (1993), *Mythes Fondateurs de la Politique Israélienne* (1995), *Le Terrorisme Occidental* (2004).

MEHMET H. DOĞAN

Adana'da doğdu (1931). Adana Lisesi (1949) ve Hava Harp Okulu (1951) mezunu. Hava Kuvvetlerinde pilotluk (1951-57) ve İzmir liselerinde İngilizce öğretmenliği (1959-70) yaptı. Ordudan ayrılarak Ege Üniversitesi Yabancı Diller Yüksek Okulunda İngilizce okutmanlığı yaptı ve buradan emekli oldu (1978). *Aydınlık*, *Eylem* dergilerinde şiirleri (1964-65); *Yön*, *Papirüs*, *Milliyet Sanat*, *Politika*, *Adam Sanat* vd. dergi ve gazetelerde eleştirileri ve denemeleri yayımladı. *Yeni Dergi*'nin eleştiri yarışmasında birincilik ödülünü (1967), *Tekrarın Tekrarı* kitabı ile Türk Dil Kurumu 1974 Eleştiri Ödülünü kazandı.

Başlıca eserleri: *Tekrarın Tekrarı* (1972), *Estetik* (2001), *Birikime Dayanmak* (1979), *Şiirin Yalnızlığı* (1986) *Yazıdan Bakmak* (1993), *Şiir ve Eleştiri* (1998); Georg Lukacs, *Avrupa Gerçekçiliği* (1977), Umberto Eco, *Yanlış Okumalar* (1997).

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ	13
BİRİNCİ BÖLÜM	21
PABLO PICASSO	
1. Başkaldırımın Diyalektiği	21
2. Cebenneme İniş: Mavi Dönem	25
3. Hesaplaşma: Pembe Dönem ve Empresyonizm	30
4. Nesne; Müzik ve Taklit Dengesi	60
5. Savaşım Aracı Olarak Resim: Guernica	67
6. Edouard Pignon	81
İKİNCİ BÖLÜM	91
FRANZ KAFKA	
1. Kafka; Bir Tanık, Bir Uyandırıcı	91
2. Yaşadığı Dünya ve Çatışmaları	97
3. İç Dünyası ve Belirsizlikleri	115
4. Kurduğu Dünya ve Çelişkileri	138
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	162
SAINT-JOHN PERSE	
1. Perse'in İkili Evreni	162
2. Benlik ve Mülk	165
3. Şiir, Dünya ve İnsan	169
SONSÖZ YERİNE	191
KAYNAKÇA	197
DİZİN	198

Biz, ki her yanda serüven peşinde
Biz, düşmanınız değiliz sizin
Uçsuz bucaksız, bilmediğiniz dünyalar istemez misiniz
Çiçekte gizlerin açtığı, toplanmayı bekleyen
Yepyeni ateşler orada, yeni renkler hiç görülmemiş
Binlercesi yakalanmaz görüntünün
can verilmesi gereken...
... Acıyın, sonsuzluğun ve geleceğin
Sınırlarında dövüşen bizlere

GUILLAUME APPOLINAIRE
Calligrammes, 'La Jolie Rousse'

SUNUŞ

Bu kitap başlı başına bir olaydır, diyorum; anlattıkları ve anlatan bakımından. Yayımlandığı zaman bakımından, geleceğin bir güvencesi olması bakımından. Bir bitiş ve bir başlangıç noktası olması yönünden. Yıkıldığı şeyler bakımından, yol açtığı şeyler bakımından. Yadsıdıklarıyla, başlattıklarıyla.

İlk önce gözlerimizi bu insana, Garaudy'ye çevirmeliyiz: Çünkü bu kitap, eyleminin ilkelerine göre ve eylemiyle uyumlu olarak, nerede olduğundan, nerede yaşayıp etkinlik gösterdiğinden, haklı saydığı görüşten söz eden belli bir insanın kitabı. Bu insan, Saint-John Perse'in bir şiiriyle sarsıldığı ya da Picasso'nun bir tablosunu gördüğü için rastgele yazı yazmaya oturmuş biri değil. Bütün bunlar, bu insan için temel özellikte şeyler. Kendi iyilik ve kötülük anlayışıyla, kendi varoluş nedenleriyle, onu acı çeken büyük yığınını yanı başına getiren şeyle sıkı sıkıya bağlıdır. Söyledikleri hayal ürünü, duygusal, kendince şeyler değildir. Bu, gerek kendi gerekse başkaları adına yüklenilmiş sorumluluğu, bu alanda işlenen bir hatanın başka davranışlardaki hataların bir yansıması olduğu inancını, gidişin düzeltilmesini, düşüncenin doğrulanmasını anlatmaktadır.

Alışkın olduğumuz bir eleştirmen hakkındaki yargımızı, şüphesiz, önce neyi savunduğuna, söz ettiği konudaki beğenisine, duyarlılığına bakarak veririz. Değeri kabul edilmiş, artık tartışma konusu olmaktan çıkmış falanca ya da filanca şeyleri bizden önce gördüğü için haklı olur gözümüzde. Fakat fikirlerinin meydana getirdiği bütüne pek önem vermeziz. Sainte Beuve, kuşaklar boyunca 'Pleiade' şairlerini ya

da Romantikleri tanıtan kimse olarak okunmuş, onun bir Saint-Simoncu olduğu unutulmuştur.

Roger Garaudy'ye gelince iş değişiyor. Örneğin Kafka'yı zaten tanıyan kimseler için, bir Marksist tarafından Kafka'dan böyle bir şekilde söz edilmiş olması önemli oluyor.

Herhâlde bu, Marksizmin kendi yapısından ileri gelmektedir. Her eleştiri daima az çok hissedilir bir biçimde genel bir dünya görüşüne bağlıdır. İşte bu egemen dünya görüşü iledir ki yazar okurlarıyla uyum hâlinde bulunur; böylece eleştirmenin otoritesi benimsenmiş ya da benimsenecek fikirlerin otoritesi olmaktadır. Belli bir çağda, belli bir toplumsal sistemde eleştirmen; bir ulusun o çağla ve o sistemle ilgili fikirlerini bir halkın diliyle ifade eder. Bu, eleştirmenin anlattıklarını hem yüceltir hem de sınırlandırır. Güzellik, iyilik, 'Altın Çağ'daki İspanyol için başka, 14. Louis Fransa'sındaki bir Fransız için başkadır. Kendi memleketinde, Malherbe'den önceki her şeyi karman çorman bulan Boileau, Gongora'yı anlayabilir miydi? Ya Shakespeare'i? Hem düşünmeliyiz ki o sıralarda dünyanın hiç değilse bir bölümünde evrensellik (*universalisme*) iddia eden ve bu yüzden katoliklik adını taşıyan genel bir dünya görüşü egemendi. Oysa dünyanın o bölümünde, hatta evrensellik çerçevesi içinde, tikelcilik (*particularisme*) yeniden doğuyordu, hem de sadece inanç ayrılıkları yüzünden geliştiği memleketlerin karakterine bürünen protestanlık yüzünden değil, aynı dinin içinde doğuyordu; Saint-John de la Croix ile Bossuet arasındaki uçurum, Calderon ile Racine arasındaki uçurumdan daha az değildir.

Marksizm taraftarları sadece yaşama koşullarını bildikleri ve paylaştıkları çevredeki kimseler için değil, oluşum çizgileri kendilerinininkinden farklı olan ve kendi hayatlarını yaşayan bütün insanlar için konuştuklarını hatırlarından hiç çıkarmamak zorunda bulunan ilk –hatta tek demek gerekir– girişimdir.

Marksist insan, bir bahse tutuşmuş olarak konuşur –giriştiği bahis bilimsel bir hipotezdir diyebiliriz– ve kendinin,

BİRİNCİ BÖLÜM PABLO PICASSO

1. Başkaldırımın Diyalektiği¹

Picasso, kendisi hakkında yazılmış bir eseri okuyup bitirdikten sonra: “Mars’lı mıyım acaba ben?” diye soruyor ve yazara şu öğütte bulunuyordu: “Kitaba bir bölüm daha eklemeli ve şöyle denmeliydi orada: “Pablo Picasso’nun da herkes gibi iki kolu, iki bacağı, bir başı, bir burnu, bir kalbi vardır ve dış görünüşü ile tıpatıp bir insana benzer.”

Bu öğüdü tutalım ve şöyle başlayalım: Picasso, bir insandır. Evet, bir insan, yoksa bir mit değil. Hatta yüzyılımız onda kendi imgesini bulsa bile; ki zaten mitin tanımı da budur.

Bir insan. Ne bir peygamber ne de bir soytarı. Ne gökten düşmüş bir göktaş, ne de cehennemden dışarı fırlattığı bir şeytan. Hatta ne de mucizeler yaratan ermiş bir kişi.

Bir insandır ama hemen ekleyelim, bir ressamdır da; yani dört açılmış gözleri ile dünyayı algılayan ve elleri ile onu yeniden ortaya koyan bir insan. Bu gözlerle eller arasında bir insan kafası ve yüreği, bu kafa ile yürekte ise bir çeşit özümleme ve başkalaştırma vardır.

Sorun, bu özümlemenin ve başkalaştırmanın yasalarını bulup çıkartmakta. Bu başkalaşımı gerçekleştiren kişinin içinden neler geçmektedir?

Pek sayın Dr. Jung, Picasso’nun Zürih’teki bir sergisini bir doktor dikkati ile uzun uzun tetkik ettikten sonra, bu

¹ Eserdeki alt başlıklar Türkçe basım için düzenlenmiştir. (Yay. Haz.)

cins tanılara özgü gösterişli bir güvenle şöyle der: “Tipik şizofreni belirtileri.”

İlk belirti: “O kırık kırık çizgiler... O, imajı boydan boyaya geçen psişik çatlaklar.” Daha tehlikeli bir belirti: “Cehenne-me İniş’in sembolü mavi dönem.” Daha da kötüsü: “Çirkinliğin ve kötülüğün şeytani çekiciliğinin gücü.” Picasso vaka-sı üzerinde son karar: “Duyguların çelişkisi ya da daha çok duyguların tümünden yokluğu.” Hepsi bu kadar!

Aynı uzmanlığa sahip, aynı ülkeden bilgin bir kişi, daha geçenlerde Lamartine’in memeden çok erken kesildiği için büyük bir hatip ve büyük bir şair olmuş olduğunu açıklayarak ün kazandı!

Biz bu uzmanları şu ana nedenden ötürü kendi kurgula-riyla baş başa bırakacağız: Bu tip açıklamalar, doğru verile-re dayansalar bile, hiçbir şey ortaya koymazlar. Picasso ‘şi-zofren’ olsa bile, her şizofren Picasso değildir; zamanından önce memeden kesilen her çocuk da mutlaka Lamartine gibi hatip ya da şair olmaz. Sanat, birtakım etkenlerin zorunlu sonucu değildir.

Ortam ve [içinde yaşanan] çağ, bir eserin oluşumunda büyük rol oynar. Ama sanat eseri bunlardan ibaret değildir. Bunlar, insanın önüne birtakım sorular koyar. Eğer kişi ya-ratıcı ise bu etkenlere çözüm yolları bulacaktır.

Psikanalizde olduğu kadar diğer bütün mekanik açık-lama yöntemlerinde de hep bu ‘küçük olaylara düşkünlük’ vardır. Sansasyoncu basın, hatta biyograficiler ve bazen de eleştirilenler, sanatçının özel yaşamına ya da aşklarına dair küçük küçük olaylara düşkündürler. Oysa burada beni ilgi-lendiren, Picasso’nun başına ne geldiği değil, onun bu başı-na gelenlerle ne meydana getirdiğidir. Eğer olaylar onu mey-dana getirmiş olsaydı bırakın başka ressamlar gibi olmayı, en sıradan insanlardan biri olurdu. Onu, cinsel yaşamı ya da siyasi görüşleri bir ressam yapmamıştır: Türlü türlü olaylar ve çağının akımları Picasso’nun içinde birikir ama ancak o, bunlara şekil verdiği için; her büyük sanat eserinin meydana

KAYNAKÇA

- Andre Gide, *Les Cahier de la Pléiade*.
Charles Baudelaire, *Salon de 1846*.
Claude Roy, *Picasso. La Guerre et la paix*.
Eugène Delacroix, *Réalisme et idéalisme*. Ouvres littéraires, Crés.
Guillaume Apollinaire, *Méditations Esthétiques [Les Peintres Cubistes]*.
Janouch, *Kafka m'a dit*. [*Kafka ile Konuşmalar*], Grasset.
Kafka, *Dönüşüm*.
_____, *Milena'ya Mektuplar*.
_____, *La Muraille de Chine [Çin Seddi'nin İnşası]*, Gallimard.
_____, *Dava*.
_____, *Journal Intime [Günlükler]*, Grasset.
_____, *Şato*.
Kandinsky, *Du Spirituel dans l'art*.
Karl Jaspers, *Philosophie*.
Karl Marx, *Manuscripts de 1844*.
Louis Aragon, *Le roman Inachevé*.
Maurice Leenhardt, *Do Kamo et l'Artocéenien*.
Max Brod, *Franz Kafka*.
Paul Claudel, *Théâtre*.
Paul Valéry, *La Pléiade*.
Pierre Reverdy, *Le Grand Crin*.
René Berger, *Découverte de la peinture*.

DIZIN

A

Alberti 38, 39, 82, 195
Alfred Jarry 18, 64, 170
Aldorfer 29
André Gide 172, 173
Andre Masson 43
Apollinaire 19, 30, 36, 45, 48, 58, 59
Aragon 5, 20, 73, 76, 165, 175
Aristide Briand 166
Auguste Comte 34

B

Baltrusaitis 27
Balzac 15, 46, 65, 168, 191
Barres 19
Baudelaire 38, 72, 170, 184, 191, 193
Bazaine 60
Benin 50
Boecklin 29
Boileau 14
Bossuet 14
Braque 40, 57, 58
Brecht 18
Brunelleschi 38, 39
Bunyan 151

C

Calderon 14
Caravage 33
Casagemas 29
Cervantes 45
Cézanne 29, 34, 35, 38, 46, 51, 56, 57,
62, 75, 83, 84, 87
Chardin 34
Chateaubriand 25
Chevreul 46
Claudel 19, 162, 171, 185, 186
Claude Roy 79
Cocteau 60
Corot 35
Courbet 33, 35, 66, 75, 191
Crach 76
Cranach 66
Curt G. Seckel 66

D

d'Alembert 183
David 34, 75, 76, 150
Degas 38, 49

Delacroix 37, 66, 80, 81, 84, 155
Descartes 34, 88
Dickens 144, 150, 154, 155
Don Kišot 25, 45, 151
Dostoyevski 104, 105, 138

E

Edgar Quinet 171
Edouard Pignon 9, 81, 82, 83, 84, 85,
86, 87
El Greco 29, 30, 31, 41, 44, 62, 66
Eluard 48, 68, 76, 90, 178
Engels 15, 16, 193

F

Fernand Léger 43
Flaubert 139
Focillon 27

G

Georges de la Tour 33
Gertrude Stein 49, 53, 54
Giotto 32, 35
Goethe 25, 45, 134, 135, 150, 167, 168
Gongora 14
Gorki 45, 104, 155, 191
Goya 19, 64, 68, 72, 73
Greuz 75
Guillaume Apollinaire 30, 36, 45, 48, 59

H

Hegel 7, 108, 167, 188, 189
Heidegger 91
Henri Matisse 16
Herakleitos 173, 174
Hitler 66, 69
Homerios 45

I

Ibsen 26
Ingres 29, 34, 35, 37, 41, 42, 61, 82
Iskender 159

J

Jacques Rivière 184
Jan van Eyck 32
Jaspers 161
Joliot 76
José Bergamin 68

- Joseph de Maistre 131
 Joyce 18
 Juan Gris 25, 40, 57, 59, 87
 Jung 21, 29, 66
- K
 Kahnweiler 31, 43, 53, 57, 66, 78
 Kandinsky 51, 60, 86
 Karl Barth 91, 128
 Karl Marx 7, 167
 Kierkegaard 92, 108, 109, 128, 129, 130, 131, 132, 138, 153
 Kipling 19
- L
 Lamartine 22
 Langevin 76
 Laurec 28
 Lautréamont 58, 70, 170
 Le Nain 33
 Lenin 155
 Léon Bloy 138
- M
 Malevič 60
 Malherbe 14
 Mallarmé 53, 54, 159, 170
 Matisse 16, 18, 75, 81
 Matthias Grünevald 65
 Maurice Borrès 26
 Maurice Raynal 34
 Max Brod 104, 130, 131, 155
 Max Jacob 25, 61
 Mayakovski 18, 191
 M. de la Palice 75
 Michelangelo 41, 61
 Miguel de Unamuno 27
 Minotaure 66
 Mondrian 51, 60
 Monet 33, 49
- N
 Nietzsche 26
- O
 Ortega y Gasset 38
 Ovidius 65
- P
 Paolo Uccello 41, 83
 Pascal 25, 72, 138
 Paul Eluard 68, 90
 Paul Valéry 183, 187
- Picasso 13, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 56, 57, 58, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 81, 82, 84, 87, 88, 89, 90, 155, 161, 191, 195, 196
- Piccro della Francesca 41
 Pigmalion 89
 Poussin 34, 36, 37, 39, 62, 66, 76
- R
 Racine 14, 110
 Rafael 27, 28, 62
 Rembrandt 33
 Renoir 52
 Reverdy 19, 159, 183
 Rimbaud 165, 170, 189, 193
 Robert Delaunay 80
 Rousseau 168
 Ruskin 26
- S
 Sainte Beuve 13
 Saint-John de la Croix 14
 Saint-John Perse 13, 23, 162, 163, 164, 165, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 194
 Seurat 34, 52, 83
 Shakespeare 14
 Signac 52, 83
 Sisyphé 91
 Spinoza 95
 Steinlen 28
 Stendhal 15, 168, 191
- T
 T'ang Heu 59
 Tolstoy 26, 104, 191
 Toulouse-Lautrec 28
 Tristan Tzara 64
- V
 Van Gogh 28, 80, 83, 85
 Velasquez 66, 81, 155
 Verhaeren 171
 Vollard 25, 43
- W
 Walt Whitman 171
 Whistler 29